

TØRVUR Á STØRRI OPINLEIKA

Hóast útlendingar trívast væl við føroyingum, hava teir ógvuliga trupult at sleppa innum og fáa lut í tøttu sosialu sambondunum í Føroyum. Tað er ein avbjóðing, tí í síðsta enda vísa sambondini seg at vera avgerandi fyri, hvørjir starvsmøguleikar standa teimum í boði, umframt hvussu tey støðast í einum føroyskum samanhangi, vísir Erika Anne Hayfield, lektari í samfelagsvísindum, á

MORTAN ØSTERØ
MORTAN@SOSIALURIN.FO

Hvussu eitur tú? Hvørji eru foreldrin hjá tær? Hvørjum ert tú giftur við? Á for søran, so eru vit í nærmastu familju!»

Flest øll munnu kenna til orðini, sum verða skift um omanfyri. Vit hitta onkran, sum vit ikki kenna fullvæl, men eftir at hava skift um spurningar og svar, eru vit næstan í familju. Vit hava sett hvønn annan í eitt givið høpi, ella »plaserað« hvønn annan, sum Erika Anne Hayfield orðar seg. Hettar er mátin vit fyrihalda okkum til onnur menniskju eftir sosialu forskriftunum í Føroyum. Av tí sama hava føroyingar ilt við at fyrihalda seg til fólk uttan tilknýti og ættarsøgu í Føroyum, vísir nýggjasta granskingin hjá Eriku.

– Í Føroyum hava vit ein »netverkshabitus«, ella eitt kognitivt landkort, sum verður teknað eftir tøttu relatiónum í Føroyum. Mátin vit fyrihalda okkum til fólk

er gjøgnum hvussu vit kunnu seta tey á kortið. Vit eru bara von at gera júst so. Tað kemst helst av, at vit eru eitt smásamfelag har vit altíð hava kent hvønn annan, og á tann hátt plaserað hvønn annan frá einum ættarliði til tað næsta; frá eini flyting úr bý til bygd ella øvut, sigur Erika Anne Hayfield, lektari í samfelagsvísindum á Fróðskaparsetrinum.

Sambond stýra arbeidsmarknaðinum

Erika Anne Hayfield hevur seinastu árin kannað tilflytaramynstrini í Føroyum, og er í holt við at nágreina kanningarúrslitini. Kanningararbeiðið er gjørt í samstarvi við ein amerikanskan granskara, har Erika serliga hevur tikið sær av samrøðupartinum við útlendingar í Føroyum. Tær hava lagt seg eftir serliga at tosa við fólk, sum eru uttanífrá norðurlondum, og hava búð í Føroyum í bæði styttri og longri tíðarskeið – summi heilt í 40 ár.

Fólkini, sum Erika hevur verið

í sambandi við, vísa flestøll á, at føroyingar eru eitt vinaligt fólkslag, og hava einki negativt at bera teimum. Tó so, førir hendan føroyska nærsambandsmentanin við sær, at tað er ógvuliga trupult hjá útlendingum at sleppa á kognitiva landkortið hjá føroyingum.

– Ein av avgjördu avbjóðingunum hjá tilflytarunum er at læra seg føroyska málið, og tað skal ikki lítilsmetast. Tó er ein av teimum minni viðgjördu avbjóðingunum, tað sosiala spælið og tann samfelagsliga inklusjónin, ið eg gjarna vil varpa ljós á, sigur Erika.

– Útlendingarnir – serliga teir, ið hava roynt seg sum tilflytarar áður – siga okkum vera so tætt knýtt saman, og hava so stórar iløgur í hvønn annan, at tað er ótrúliga torført hjá teimum at sleppa innum og veruliga skilja okkum og okkara arbeidsmentan. Samanvavda netverkið hevur nógv at siga fyri hvør ein er í eygunum á føroyingum, og hevur man einki netverk, er man næstan ein »nobody«, sum útlendingarnir

málbera seg. Vit føroyingar fáa ikki fyrihildið okkum til hann ella hana, sum vit eru von at fyrihalda okkum til fólk, sigur Erika Anne Hayfield.

Hetta ger seg eisini galdandi, tá ið fólk skulu setast í störv, vísir Erika á. Ein av teimum væl-útbúnu heimildarfólkunum hjá Eriku sendi nevniliga eitt ótal av starvsumsóknunum, men bert tveir arbeidsgevarar øntu viðkomandi eitt svar. Tað eina var noktandi, og hitt ein innbjóðing til setanarsamrøðu. Til setanarsamrøðuna vísti arbeidsgevarin seg at vera meira áhugaðan í familjúsambondunum og hvussu skjótt viðkomandi kundi læra seg føroyskt, heldur enn førleikunum og royndunum hjá viðkomandi. Erika endurgevur soleiðis, sum heimildarfólkini upplivdi stöðuna:

– »Eg vildi ikki sagt, at eg havi verið beinleiðis diskriminerað/ur ímóti vegna mín uppruna ella kyn. Tó havi eg vantandi móguleikar at vinna mær störv vegna sterka relatiónspolitikkinn í Føroyum. Tað snýr seg ógvuliga lítið um

mínar førleikar ella royndir, men heldur um hvørji sambond man hevur. Av tí, at eingin kann viðmæla meg, eg ikki gangi í røttu samkomuni ella eri í familju við tey viðkomandi fólkini, so koma øll onnur væl framum meg í bíðirøðini. Arbeidsgevarar vóru meira áhugaðir í hvørjum eg var gift/ur við», endurgevur Erika sítt heimildarfólk.

Bundin í fyrsta starvinum

Fleiri av teimum, sum flyta higar, hava góðar útbúgvingar, men koma sjáldan í störv samsvarandi teirra førleikum. Tað kemst av ógvuliga samansettum orsökum, sambært Eriku Anne Hayfield. Fyrst og fremst er føroyska málið ein avbjóðing, men, tá ið málið er komið upp á pláss, kann tað framvegis vera avbjóðandi at fáa lut í føroysku nærsambondunum ella styrkja sína stöðu á arbeidsmarknaðinum.

– At byrja við kann ein vælútbúgvinn útlendingar saktans taka til takkar við einum starvi ósamsvarandi sínum førleikum, við